

СЛАВА ТОБІ, ДРУЖЕ СТЕПАНЕ!

Друга Світова Війна подружила нас... Степан Кшик із Золочівщини, я із сусіднього Рогатина – міста славної Роксолани. Коли перестали ревіти гармати і готувались до миру в світі, Степан, я і десять тисяч воїнів 1-ої УД УНА опинилися як інтерновані за ґратами в сонячній Італії, біля містечка Ріміні. Тут ми отаборились під адміністративним наглядом військ Великобританії.

Зі Степаном зустрілись і заприятелювали ми на матуральних курсах, які були під опікою Східної Конгреґації Ватикану. Оба ми завершили навчання матуральним іспитом і цим нам відкрилася дорога до подальших студій. Згодом англійці перевозять нас до Великобританії, де остаточно ми опинилися на волі у 1948 році. Тут ми з молодечим запалом включаємося в українське громадське і політичне життя, продовжуючи наші змагання за незалежність Української держави.

На заклик ЗЧ ОУН під проводом Степана Бандери включаємося в ряди цієї організації, яка готувала добровольців до переходу на Рідні Землі для підсилення збройного підпілля ОУН і УПА в Україні. До однієї з таких груп ЗЧ ОУН зголосився добровільно і друг Степан... Знайшовшись на терені Польщі, в околицях Ґданська він попадає в лабеті комуністичних спецслужб і гине в перестрілці з УБ.

Так завершилось коротке життя Степана, одного з багатьох тисяч юнаків, які поклали своє молодече життя на вівтар за волю України.

Слава Тобі, друже Степане!

Твій друг Богдан.

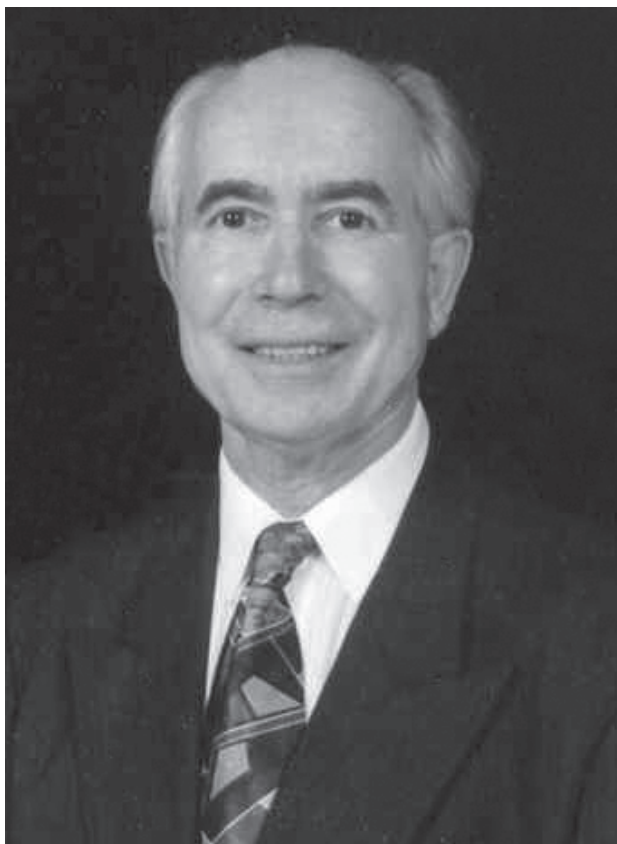
Б. Кульчицький

**МОЯ УКРАЇНО!
ЗА ТВОЮ ВОЛЮ І СВОБОДУ
Життєвий шлях одного з твоїх синів**

БОГДАН КУЛЬЧИЦЬКИЙ

МОЯ УКРАЇНО!

*За Твою Волю і Свободу
Життєвий шлях одного з твоїх синів*

B. Durugbo

моє життя

Село Конюшки, Рогатинського повіту Станиславівського воєводства (тепер Івано-Франківської області), що красується на рівнині, з однієї сторони якої повільно колись несла до Дністра, а тепер – до штучно створеного озера Бурштинської електро-станції, ріка Гнила Липа – і є тією найріднішою, наймилішою Малою Батьківщиною, де 17 травня 1925 року я з'явився на світ.

Серединою села пролягає дорожній шлях – гостинець: Львів – Перемишляни – Рогатин – Івано-Франківськ.

Давні перекази говорять, що ще за княжих часів це було улюбленим місцем випасання конюхами коней, звідки і походить назва “Конюшки”.

За Австрійських часів, за період панування в Галичині Польщі, Радянського Союзу, та підчас німецької окупації, тобто за час мого перебування у селі, воно було доволі величеське, приблизно 350 номерів, і являлося волосною гміною, до якої належало 8 сусідніх сіл.

Посередині села, неподалік головної дороги, на горі красувалася та манила зір побудована у 1903 році Українська Греко-

Католицька церква Пресвятої Матері Божої, до якої горнулася, мов до матері, дерев'яна дзвінниця, де ми, дітлахи, в Страсний четвер перед Великоднем, своїми голосними калатальцями сповіщали про катування та смерть нашого Спасителя, Ісуса Христа.

Цю церкву не оминуло воєнне лихоліття II-ої Світової війни і в 1945 році, в період наступу радянської армії на відступаючих німців, її знищено.

В час Незалежності України, завдяки жертвності парафіян і односельчан з діаспори, церкву відбудовано.

Мої батьки – Михайло (по матері – з родини Березовських) і Катерина (з дому Данилкових), мали невеличке земельне господарство, всього 5 моргів поля, з якого жили. Звести, як то кажуть, кінці з кінцями було важко і це спонукало батька шукати додаткових засобів до життя. Він самотужки вивчив бухгалтерську справу та мірництво і згодом став в Рогатинщині популярним інженером- мірником при розподілі ґрунтів і лісів, які купували наші селяни від великих землевласників.

В селі активно працювала Читальня “Просвіти”, а згодом відкрито кооперативу, якою певний час керував батько.

Старша від мене на два роки сестра Ганя жила на господарстві з батьками до кінця своїх днів.

В 1945 році більшовики заарештували батька і вивезли до Сибіру на каторгу, як вивозили свідому інтелігенцію, заможних селян – весь цвіт нації.

Після 10 років каторжних робіт він повертається до рідного села, де і доживає свого віку. На 80-му році життя, в 1981 році – відійшов у вічність. Рік пізніше помирає і мати.

В селі була Народна школа. Спершу – чотирикласна, пізніше – шестикласна, а за більшовиків – неповно-середня, семикласна.

Після закінчення чотирикласної школи в Конюшках батьки відправляють мене в Рогатин до Рідної школи, що існувала при приватній коогукаційній гімназії.

Учителями в обох цих школах переважно були комбатанти УГА та Січових Стрільців. Містилася там і Духовна Семінарія, якою опікувався Митрополит Андрей Шептицький, та бурса для семінаристів і гімназистів, до якої батьки примістили й мене.

Ректором бурси був о. Геврик, колишній полковник Армії УНР, а керівником класу, або як тоді говорили – господарем, був професор Кривоус, старшина Січових Стрільців.

Богдан Кульчицький – студент української гімназії
“Рідна Школа” в Рогатині, з сестрою Анною. 1937 р.

Успішно закінчивши шостий клас Рідної школи та склавши вступні іспити, мене прийнято вже до нового типу гімназії, де потрібно було вчитися 4 роки, щоб отримати малу матуру, далі – два роки ліцею та велика матура.

На нашій гімназійній уніформі на спеціальному щитику був номер 666. Це був номер нашої гімназії. Цим пишалися не тільки ми, гімназисти, кожен з яких із гордістю носив уніформу зі щитиком, а й наші професори, бувші військові старшини, що мріяли бачити нас майбутніми вояками – борцями за волю України, і прикладали великих зусиль, аби ці мрії здійснилися. І не пропала їхня праця намарно, бо згодом більшість з нас влилися в ряди УПА та Української Дивізії УНА.

Керівником нашого 1-го класу був Микола Угрин–Безгрішний, колишній старшина Січових Стрільців, поет, письменник та автор української граматики. Учнями гімназії були виключно українці, за винятком студентки нашого класу, жидівки Раппопорт, батько якої був у Січових Стрільцях. Всі інші учні жидівської національності вчилися в польській гімназії.

Вчився у гімназії та жив у нашій бурсі брат Голови Проводу ОУН Степана Бандери

– Богдан, якого поляки виключили зі Стрийської гімназії. В 1942 р. Богдан загинув у Похідній Групі ОУН на Півдні України.

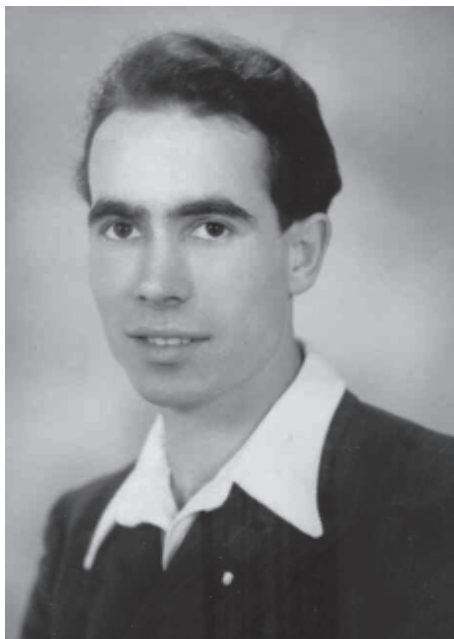
Директором гімназії у цей час був професор Кужіль, а після нього – професор Ратич, колишній Січковий Стрілець.

З приходом у 1939 році більшовиків гімназію закрили і ми продовжували навчання в середній школі (8-9 класи) аж до 1941 року, коли розпочалася німецька окупація. Нова окупаційна влада позакривала середні школи і в 1943-1944 роках я продовжував навчання у Львівській технічній школі, керував якою на той час директор Калина.

Та закінчити навчання мені не пощастило – фронт посувався все більше на Захід. Ми усвідомлювали, що це наближається нова окупація України і знали, що чекає на наш народ, бо добре пам'ятали терор НКВД в 1939-1941 рр., бо ще не висохла кров помордованих енкаведистами в'язнів у тюрмах Західної України у 1941 році...

Після проголошення 30 Червня 1941 р. Акту відновлення Української державности німці почали жорстоку розправу над українськими націоналістами. Рятуючись від репресій, більшість українських патріотів переходили до збройного підпілля. Згодом,

у жовтні 1942 р., на Волині було створено УПА, яка в обороні рідної землі вела нерівну боротьбу з німецькими окупантами, червоними партизанами та польськими шовіністичними бандами. Проте катастрофічно бракувало вишкolenих військових кадрів. Після поразки під Сталінградом німці

Богдан Кульчицький
Манчестер, Англія 1949

дозволили формувати чужинецькі військові формування у складі військ III-го Рейху. Це намагалися використати наші Провідники, щоб з створенням дивізії “Галичина” якнайбільше юнаків могли пройти військовий вишкіл, щоб згодом влитися в ряди борців за Українську Самостійну Соборну Державу (УССД). Тому, не вагаючись, в квітні 1944-го року я виїжджаю зі Львова в Нойгамер, що в Німеччині, на військовий вишкіл Української Дивізії “Галичина”.

І це спричинилося до відкриття нової сторінки моєї життєвої мандрівки по світі, як Енея Івана Котляревського по пеклі.

Закінчивши рекрутський вишкіл в Нойгамері, біля Бресляв (тепер м. Вроцлав у Польщі), я отримав призначення виконувати функцію секретаря-писаря в канцелярії 11 сотні 14-го вишкільного полку, де разом із сотенним Йосифом Радлем перебував до кінця війни. З жовтня 1944 року наш вишкільний полк, як і інші частини дивізії “Галичина”, перекидають до Словаччини в околиці Чадци – Желіна. В тих теренах наша сотня утаборувалася в селі Ощадніца. Це були найкращі часи нашого життя у війську, які залишили приємні спогади на все життя, бо і харчування було добрим, і співжиття з місцевим населенням, зокрема з дівчатами, було дружнім. Тож коли прийшлося виїжджати, все село з плачем прощалося з нами, немов би зі своєю ріднею.

23 січня 1945 року Дивізія залишила Словаччину. Вимарш був дуже важким: довелося щоденно долати 60 км. з повним спорядженням на плечах, незважаючи ні на мороз, ні на ожеледицю. Так ми дійшли до кордону з Австрією, а відтак поїздом через Відень добралися до околиці міста Грац і продовжували свій марш.

18 лютого 1945 р. наш полк зупиняється у місті Стейнц і стає там на постій. Тут ми перебували аж до травня, де і застали нас капітуляція Німеччини.

Відступаючи перед наступом советських військ, ще організовано спішно проходимо місцевостями Ст. Андрей, Юденбург, Ноймарт, а вже за рікою Моравою йдемо поодинокими групами, а то і поодинці, без командирів (бо командир Дивізії Фрайтаґ застрелився, а командир нашого батальйону Шрам десь зник), поспішаємо добратись до збірного пункту у Тамсвеґ і Шпіталь.

У Тамсвеґу зустрілися з донськими козаками, яких налічувалось більше ніж 40 тисяч вояків, та подружитися не довелось – через день чи два командування англійської армії насильно передало їх советській окупаційній владі на очевидну смерть.

21 травня 1945 року нас, як полонених англійської армії, перевозять вантажівками до Удіне, а згодом до місця призначення – перехідного табору Белярія, що над бережжям Адріатицького моря в Італії.

17 жовтня того ж року нас компактно перевозять до упорядкованого табору із шатрами, побудованого на лєтовищі біля історичного містечка Ріміні, неподалік від

славної, відомої ще з часів Римської імперії Цезаря, ріки Рубікон.

Наш табір вояків 1 Дивізії Української Національної Армії (таку назву отримала дивізія “Галичина” після прийняття присяги на вірність Україні) під керівництвом генерала Шандрука, що налічував 10 000 вояків юнацького та зрілого віку, був окремо від таборів німецьких військовополонених, яких налічувалось близько мільйону.

Незважаючи на те, що табір був огорожений колючим дротом та мав охоронні вежі, трактування англійською армією таборовиків було доволі лагідним та людяним. Було надано багато привілеїв адміністрації табору, яка складалася з наших стрільців та старшин. І хоча в Британському парляменті ще йшли дебати щодо вирішення долі полонених дивізійників – в таборі до нас фактично відносились як до інтернованих.

Культурне життя у таборі розвинулося до найвищого рівня тоді, коли було організовано ремісничу школу, різні курси культурно-мистецького та технічного скерування, організовано театр та створено спортивні товариства, побудовано дві церкви, а також відкрито однорічні матуральні курси з чотирма відділами, на які я відразу ж записався.

Табель абітурієнтів української гімназії
Ріміні, Італія. 1956

Для того, щоб отримати матуру, чи іншими словами атестат зрілості, такий потрібний для навчання в університеті, про який я стільки мріяв і дорога до якого була такою довгою, довелося повторити весь гімназійний матеріал, бо всі мої документи загубилися десь у вирі війни.

Ці курси були під опікою Східної Конгрегації Ватикану і одержані дипломи відкривали двері для навчання в усіх країнах світу. То ж можна уявити мою радість, коли я, після так довгих домагань, врешті тримав у руках омріяний атестат зрілості “Testimonium maturatis”!

Нарешті, 18 травня 1947 року, згідно рішення Англійського парламенту, таборовиків – дивізійників з Рімінського табору – через Венецію, Адріатичне та Середземне моря, Гібралтар і Ліверпуль перевезено до Англії.

І розсіялися наші таборовики по Британських островах, хоча переважна більшість осіли в Англії, Шкотії та Валії, де їм довелося працювати у сільському господарстві. Мене ж направили у табори округи Лінкольн, де я працював в адміністрації таборів, у яких жили наші хлопці, виплачуючи їм заробітню плату.

В 1948 році дивізійникам усміхнулася доля: після трьохрічного перебування в таборах нарешті отримали довгоочікувану ВОЛЮ! Кожному дано право шукати свого місця під сонцем на чужій землі.

Так почалася ще одна сторінка мого життя.

До нашого прибуття в Англії не було української еміграції, за винятком незначної групи політичних емігрантів у Лондоні, та купки поселенців у Манчестері, в околиці якого прийшлося мені деякий час замешкати.

Ще на рідних землях, будучи студентом у Львові, я був приналежний до ОУН під проводом Степана Бандери, згором у таборі полонених в Ріміні відновлюю утрачені

Рада СУБ (Союз Українців у Великій Британії). Сидить в першому ряді, третій зліва почесний голова Президії Ради СУБ гетьманич Данило Скоропадський. Б. Кульчицький, член Ради СУБ, стоїть другий зліва. Лондон, Англія, 1954 р.

зв'язки, а з переїздом до Англії відразу ж налагоджую зв'язок з ОУН та активно включаюся у розбудову її мережі. Спершу виконував ряд функцій як надрайоновий провідник, а згодом – організаційний провідник в Окружному Проводі ОУН.

В цей час українці-старшини Канадської армії із сотником Богданом Панчуком започаткували організацію “Союз Українців у Великій Британії” – СУБ – і нашим першорядним завданням було зорганізуватися і включитися в кампанію створення клітин СУБ. Тому, знайшовши якусь фізичну працю, я повністю віддався цій справі. І не тільки я.

Кожен розумів важливість цього завдання, і вже невдовзі СУБ стає поважною громадською установою, налічуючи понад 35 000 членів. З часом мене обирають членом Центральної Ради СУБ у Лондоні.

Як одному з 20-ти членів цієї Ради, почесним головою якої був на той час гетьманич Данило Скоропадський, мені довелося репрезентувати Манчестерську округу СУБ. В цей період також було створено комбатантську організацію Об'єднання Бувших Вояків-Українців (ОБВУ) та Спільку Української Молоді (СУМ), в якій я був активним членом Краєвої Управи на Великобританію.

У вільні від громадсько-політичної та фізичної праці хвилини заочно навчався в Українському Вільному Університеті, вивчаючи філософію, економіку та політичні науки.

В 1951 році одружився з красивою брюнеткою – бойківчанкою Павлиною Поточняк з с. Хацова Турківського району Львівської області.

Виростало те дівча на узгір'ях Карпат і своїми босими ноженятами вигулювало по верхах славної Маґури, випасаючи вівці на полонині. На цій ж горі згодом, після того як її примусово вивезли на роботу до

Моя дружина Павлина
Кульчицька в часі по-
ходу під час релігій-
ного свята.

Манчестер, Англія.

Група членкинь ОУК з Аштону в національних строях.
Третя зліва моя дружина Павлина Кульчицька.
Манчестер, Англія.

Німеччини, відбувалися славні бойові дії Українського збройного підпілля та УПА в боротьбі з московсько-большевицькими окупантами.

У Великобританії я мав дуже напружений, але і цікавий ритм життя: громадські справи, навчання, сім'я. Тут з'явився на світ наш старший син Зенон... Багато наших краян покидали Британію та переїздили на стале проживання за океан, головню до Канади, де буяло українське громадсько-політичне життя. То ж, 13 вересня 1956 року ми всією родиною вирушили у вже, мабуть, останній етап мандрівки по світі – до Канади, тим самим відкриваючи для себе та наших дітей нову сторінку життя.

Відразу по приїзді до Канади народжується наша доня Любомира.

На канадському терені, замешкавши у двоюрідного брата Ярослава у Гамільтоні, щоб забезпечити життя родини та налагодити зв'язки з українською громадою, прийшлося починати все спочатку. Сконтактовуюся з Організаціями Українського Визвольного Фронту, вписуюся в члени Ліги Визволення України та Спілки Української Молоді, і в цих організаціях на керівних позиціях пробув багато років, аж під сучасну пору.

Головна Управа і делегати ЛВУ (Ліґа Визволення України) на 9-ій Краєвій Конференції. Торонто, Канада, 7-8 квітня 1962 р.

20-ліття Осередку СУМ в Гамільтоні.
Промовляє Б. Кульчицький. Гамільтон, Канада. 1959 р.

Відзначення річниці УПА в Гамільтоні. Зліва направо: Б. Кульчицький, старшина УПА май. Лев Футала голова КУК Гамільтону Іван Наливайко. Гамільтон, Канада.

В Канаді беру активну участь в житті цілої української громади, зорганізованої в єдиний Конгрес Українців Канади, стало є делегатом та членом Управи КУК і від 1978 по 1982 рік був головою Гамільтонського відділу КУК. Наприкінці 1950-х років разом з друзями створюємо Кредитову Спільку "Віра", у якій певний час, як один з директорів, був управителем, а протягом 3-х останніх років її існування – головою.

Управа і членство Осередку СУМ в Гамільтоні. Восьмий зліва у 3-му ряді – голова Осередку СУМ Богдан Кульчицький. Гамільтон, Канада. 1968 р.

Імпреза в залі Українського Культурного Центру Гамільтону, головою якого протягом 30-ти років був Б. Кульчицький (перший праворуч). Гамільтон, Канада.

Відзначення роковин Листопадового Зриву 1918 в Гамільтоні. Промовляє голова ділового комітету святкувань Богдан Кульчицький. Гамільтон, Канада, 2003.

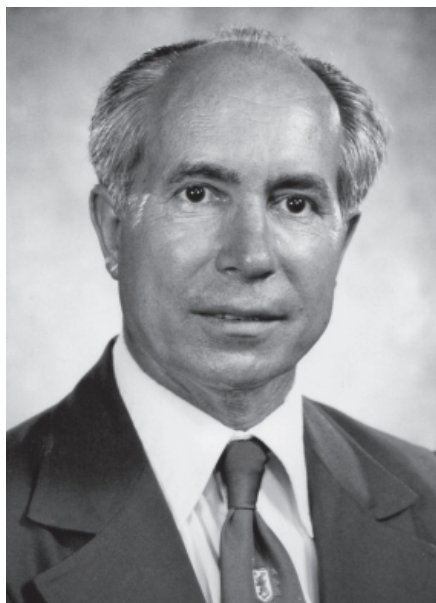
Дисидент, письменник Валентин Мороз (третій зліва) у гостях в українській громаді Гамільтону. Перший зліва – голова відділу КУК Б. Кульчицький. Гамільтон, Онтаріо, Канада.

Багато праці вложив у розбудову УКЦ (Українського Культурного Центру) Гамільтону, який заінкорпоровано в Онтарійському уряді у 1967 році, і від 1979 року працював на керівних посадах УКЦ та був його головою. Не забув і своєї вояцької минувшини. З приїздом до Гамільтону зі своїми побратимами-дивізійниками заснували Станицю Братства 1-ої Дивізії УНА в Гамільтоні, членом якої я є досі.

З проголошенням Української Незалежної Держави в 1991 році – неодноразово відвідував Україну, брав участь у Першому Світовому Форумі Українців у Києві, а у 1994 році з синами Зеноном та Андрієм, неподалік рідного села, в містечку Бурштин на території Бурштинської ДРЕС, створили спільне підприємство *Markan International*, що займалося виробленням штучного мармуру. Згодом перенеслися до Чернівців, а в 1998 році через мафію та корумповану владу, що вживали усіх заходів, аби не допустити до існування та розвитку підприємства в Україні – змушені були його закрити. Така ж доля спіткала майже всіх підприємців-українців з Канади.

* * *

Ветеран 1-ої української дивізії “Галичина”
УНА. Канада. 1965 р.

У день піввікового
ювілею. 17.05.1975 р.

З ласки та волі Божої я прожив поважний вік і щасливий, що дочекався виповнення віковичної мрії чисельних поколінь нашого народу – проголошення Незалежності Української Держави. Багато моїх друзів, чи то як вояки Української Дивізії “Галичина” та УПА, чи як члени збройного підпілля ОУН, віддали своє молоде життя за цей священний АКТ ВОЛІ, посвятивши себе гаслу “Здобудеш Українську Державу або згинеш у боротьбі за неї”. Це, зокрема, мій найближчий друг СТЕПАН КШИК, який у 1950 році, коли ми вже були звільнені з полону та ще перебували в Англії, за дорученням Револьюційного Проводу ОУН у складі кур’єрської групи членів ОУН пішов в Україну для підсилення збройного підпілля... Це було саме напередодні героїської смерті з рук МГБ генерала “Тараса Чупринки” – Романа Шухевича... Як і більшість інших кур’єрських груп, через агентуру МГБ – КГБ в британській MI-6, зокрема Кіма Філбі, вони до мети не дійшли – усі загинули...

Ще тоді я постановив подвоїти свої зусилля, працю і змагання, щоб прискорити час, коли засяє сонце Волі над Україною.

24 серпня 1991 року ця радісна хвилина ВОЛІ прийшла – Україна стала Незалежною Державою .

Богдан Кульчицький з дружиною Павлиною та дітьми (зліва направо): Зеноном, Любою і Андрієм

Тепер від нащадків тих, хто боровся та воістину поклав душу й тіло за свободу рідної землі, хто посвятив їй своє, сповнене безкорисливої самовіданної любові, життя, – залежить доля нашої Батьківщини, її розквіт, сила і міць. Чисельні зайди та завойовники намагалися перетворити нашу НАЦІЮ в безлике населення, сіру масу, то ж, першочерговим завданням теперішнього і прийдешніх поколінь є забезпечити створення та розквіт УКРАЇНСЬКОЇ НАЦІЇ, як державотворчого чинника. І нехай Всевишній допомагає всім нам у цьому.

Щасти Боже, щоб Україна процвітала, зростала і жила вічно!

*Богдан Кульчицький,
Гамільтон, Онтаріо, Канада.
2010 р.*

